

Høring om «En mer effektiv og fremtidsrettet hjelpemiddelformidling- for økt deltagelse og mestring»

Viser til høringsbrev av 21. februar d.å. fra Arbeids- og sosialdepartementet. Under er høringsinnspill fra Norsk Fysioterapeutforbund (NFF).

Innledning om betydning av hjelpemidler

Tekniske hjelpemidler er helt nødvendige for å sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne/funksjonshemmede en grunnleggende trygghet og frihet til å greie seg selv. Hjelpemidler gjør det mulig å utføre vanlige aktiviteter som å komme seg inn og ut av egen bolig, dusje, spise, kommunisere og forflytte seg dit en skal. Ofte er det slik at en kombinasjon av enkle og avanserte hjelpemidler utgjør en nødvendig helhet for brukerne. Hjelpemidler kompenserer for funksjonsnedsettelsen og gjør det mulig å delta i samfunnet, noe som er en grunnleggende menneskerettighet.

Målet for hjelpemiddelpolitikken er at funksjonshemmede skal leve selvstendig og delta i samfunnet. Det norske formidlingssystemet slik vi har det i dag, sikrer funksjonshemmede tilgang til både hjelpemidler og spesialkompetanse, uavhengig av hvor hjelpemidlene skal brukes; hjemme, i utdanning, arbeid og fritid.

I følge Verdens helseorganisasjon har Norge en god modell for hjelpemiddelformidling, fordi vi har en helhetlig organisering, høy ekspertise og at behovet for hjelpemidler blir ivaretatt gjennom hele livsløpet. Retten til hjelpemidler er forankret i folketrygdloven, som sikrer et likeverdig tilbud uansett alder, bosted og økonomi. Kommunene og hjelpemiddelsentralene har et tett samarbeid om formidling av løsninger.

Kommentarer til sammendrag kapittel 1

NFF mener det er en riktig og viktig forutsetning at rapporten tar utgangspunkt i brukeren av hjelpemidlene. Rapporten understreker viktigheten av at hjelpemidler og tilrettelegging gir muligheter til deltagelse og mestring, samt at tilgang til hjelpemidler er god samfunnsøkonomi. Det er gledelig at utvalget ønsker å videreføre kompensasjonsprinsippet og lovfestede rettigheter i folketrygden.

NFF er opptatt av at de sterke sidene i dagens modell blir videreført. Det betyr at brukeren gjennom folketrygden, er sikret hjelpemidler som kompenserer for funksjonsnedsettelse. Dette har stor betydning for inkludering, likestilling og likeverdig deltagelse i arbeidsliv og

samfunn. I tillegg til opplevelse av egenmestring, selvstendighet, uavhengighet og frihet for brukeren.

NFF er bekymret for konsekvensene dersom folketrygdens ansvar for hjelpemidler i dagliglivet og bolig overføres til kommunale budsjetter. Dette vil kunne ramme mennesker med nedsatt funksjonsevne hardt, samtidig som kommunene vil få flere oppgaver, uten sikkerhet for at finansieringen er forsvarlig ivaretatt.

Kap. 1.3 Ansvar for enkle og høyfrekvente hjelpemidler

Hjelpemidler fra NAV, sikrer brukeren samme rettigheter uansett hvor i landet man bor. Vi støtter flertallets vurderinger med hensyn til at retten til hjelpemidler fortsatt skal forankres i folketrygdloven, og derved være en absolutt rettighet, som ikke er avhengig av budsjettdekning i kommunen.

NFF mener

- At utvalgets forslag om å overføre viktige oppgaver, rettigheter, finansiering og faglig formidling fra staten til kommunene må avvises. Tilgang til hjelpemidler må ikke være avhengig av geografisk bosted og kommuneøkonomi.
- Ansvar for enkle og høyfrekvente hjelpemidler forankres fortsatt i folketrygdloven.
- Samhandlingen mellom stat og kommune må gjøres mer smidig og effektiv.
- Bedre IKT- verktøy som korter ned tidsbruken må på plass.
- Søknadsprosessene må forenkles, digitaliseres og automatiseres for å redusere tid som går med til saksbehandling.
- Bestillerordningen må videreutvikles og utvides for å redusere unødig byråkrati og saksbehandlingstid.

Utvalget legger til grunn at brukernes behov er det sentrale elementet for en velfungerende hjelpemiddelpolitikk og at brukernes rettigheter må sikres.

NFF mener videre at:

- Retten til hjelpemidler må forankres i folketrygden med et statlig finansieringsansvar. Dette sikrer forutsigbarhet, helhet og en likeverdig rett til hjelpemidler på alle livsområder; hjem, skole, utdanning, arbeid og fritid.
- Dagens utlånsordning uten egenandeler må videreføres. I motsetning til tilskudd, sikrer utlån en likeverdig tilgang til hjelpemidler, uansett bosted og egen økonomi.
- Hjelpemiddelsentralenes rolle må ikke svekkes. Hjelpemidler i bolig og dagligliv må ikke fjernes fra sentralenes ansvarsområde.
- Kommunenes ergo- og fysioterapitilbud må styrkes sammen med det kommunale rehabiliteringstilbudet.

- Hjelpemiddelsentralenes kompetanse er unik og driver i dag en omfattende kursvirksomhet for kommunene, de har ansvar for alle anskaffelser og sørger for god kvalitetssikring.

Kap. 1.4 Tilrettelegging av bolig

NFF støtter mindretallets forslag om at ansvar for tilrettelegging som skal sikre adkomst til boligen fortsatt skal ligge hos Hjelpemiddelsentralen og ikke overføres til Husbanken.

- Tilrettelegging av ulike boliger krever en **spisskompetanse som det tar år å tilegne seg**. Kompetansen ligger hos Hjelpemiddelsentralen, og brukeren vil være best tjent med å få sine individuelle løsninger derfra. Om Husbanken overtar dette ansvaret, vil det mangle kompetanse i kommunen.
- Fastmontert utstyr i boliger til hjemmeboende, som for eksempel takheiser og trappeheiser, bør Hjelpemiddelsentralen/NAV ha ansvaret for, både med hensyn til valg av utstyr, montering, demontering og reparasjoner.

Kap. 1.6 Forenkling og effektivisering

NFF støtter at forenkling og effektivisering må på plass.

- «Moderne IKT-verktøy vil øke muligheter for en elektronisk søknadsprosess der brukeren kan gjøre mer selv, samtidig som formidlingssystemet avlastes.» Nåværende søknadsprosess er så komplisert at selv unge mennesker ber ergoterapeut/fysioterapeut utarbeide søknadene. Forenklingen vil gjøre det lettere for de brukerne som kan nyttiggjøre seg det, men det viktig å huske at disse er i mindretallet av brukere.
- I dag er IKT - løsningen slik at søknaden skrives på data for så å skrives ut på papir, puttes i konvolutt og deretter sendes med post til NAV skannesentral i Oslo før den sendes videre til riktig Hjelpemiddelsentral til utføring. Her bør det raskt komme en løsning med oppkobling mot helsenettverket. Denne forenklingen vil gjøre det lettere for brukere og fagpersonell.
- En stor brukergruppe som demente, slagpasienter med kognitiv svikt og andre med redusert evne til konsentrasjon, kan ikke klare å skrive søknad eller velge egnet hjelpemiddel, selv om søknadsprosessen gjøres enklere.

- Nærmere 50 prosent av brukerne er over 70 år. Det er i denne aldersgruppa vi vil finne størst økning fram mot 2060.

Kap. 1.11 Utlån/tilskudd og egenandeler

NFF støtter mindretallet i utvalget om det ikke skal være egenandeler på hjelpemidler som er til utlån. Brukererfaringer fra Danmark og Sverige viser at disse ønsker «vanlig» saksgang slik vi har i Norge, og ikke tilskudd. En tilskuddsordning vil kunne øke faren for innkjøp av uhensiktsmessige og dårlige hjelpemidler. Det virker heller ikke hensiktsmessig med to parallelle ordninger, da det både er administrativt krevende, og det vil kunne skape ulikhet i tilbudene da vi må anta at det er kun de mest ressurssterke som vil kunne benytte tilskuddsordningene.

NFF støtter flertallet i ekspertutvalget som peker på at det er mange ledd i saksbehandlingsprosessen og at hovedproblemet ligger i et IKT-system som må forbedres, for å bevare nåværende ordning.